

kamer, die van de Duitse *Fachwerker*, die op de eerste verdieping lag, konden zij brand stichten. Toen zij het gebouw verlaten hadden, slaagde de portier er in, de prop naar buiten te werken; een passerende Duitse militair hoorde hem om hulp roepen. De deur werd ingetrapt en de man werd bevrijd (hij werd later, van medeplichtigheid verdacht, enige tijd in arrest gehouden); de brandweer kon met één slang de brand blussen. Van der Veen vernam na enige dagen dat de kaarten van de verlofgangers in vlammen waren opgegaan, 'zodat nu geen van allen die een poos in Nederland terug zijn, naar Duitsland behoeven terug te keren.'¹ Dit is plausibel, maar volgens het geheime weekrapport van de *Sicherheitsdienst* waren in elk geval 'die Karteikarten über niederländische Staatsangehörige, die für den Arbeitseinsatz in Deutschland bestimmt waren' (deze personen waren in het verleden dus nog niet uitgezonden) 'unversehrt geblieben, sodass die Arbeit ohne Störung fortgesetzt werden konnte.'² Hoe dan ook, het effect van de brand was evident beperkt geweest.

De aanslag op het bevolkingsregister werd als een veel grotere operatie gezien – als eerste ook uit een reeks. De tweede zou gericht worden op 'Kleykamp'; een Haagse relatie van van der Veen, L. J. A. van Dijk, een inspecteur der belastingen die al veel met de financiering van het kunstenaarsverzet te maken had, nam op zich, nadere gegevens over dat gebouw te verzamelen: plattegronden, het bewakingsschema, het urenschema van de werksters, enzovoort.³ Diezelfde gegevens moesten voor het Amsterdamse bevolkingsregister bijeengebracht worden. De architect Koenraad Limperg, een relatie van Arondeus, ging vele malen en telkens met een nieuwe 'vraag' het gebouw binnen, keek er dan met een geoefend oog rond en tekende vervolgens de nodige plattegronden. Er waren, dat was duidelijk, zeker een man of zes, zeven nodig om in snel tempo de honderdduizenden persoonskaarten uit de stalen kasten te halen; men zou die kaarten op grote hopen uitstorten, over die hopen een brandbare vloeistof sprenkelen en dan de zaak aansteken. Maar bovendien wilde men het langgerekte gebouw verwoesten. Daarvoor had men behoefte aan explosieven alsmede aan slagkoorden en slaghoedjes; de dichter Martinus Nijhoff (die bij de genie gediend had) gaf op Limpergs plattegronden aan waar de explosieven, gegeven de constructie van het gebouw, de meeste uitwerking zouden hebben. Maar hoe kon men (daar stond en viel het gehele plan mee) des avonds het afgesloten en bewaakte

¹ Albert Helman: *Een doodgewone held*, p. 156. ² 'Meldungen aus den Niederlanden', 131 (16 febr. 1943), p. 27. ³ Van Dijk had een groot deel van die gegevens bijeen toen de aanslag in Amsterdam uitgevoerd werd. De bewaking van 'Kleykamp' werd nadien zo verscherpt dat van der Veen en van Dijk het plan voor de aanslag op 'Kleykamp' niet konden realiseren.